

РОЗДІЛ II
ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

DOI:

BODY PERCUSSION (ПЕРКУСІЯ ТІЛОМ) ЯК ЗАСІБ
РОЗВИТКУ РИТМІЧНОГО ЧУТТЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА
УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Адамус О. Ю., здобувачка першого
бакалаврського рівня вищої освіти
за предметною спеціальністю 014.13
Середня освіта (Музичне мистецтво)
Кравцова Н.Є., канд. пед. наук, доцент*

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

***Анотація.** У тезах розглядається розвиток ритмічного чуття у молодших школярів (6–10 років) через метод body percussion – створення ритмів за допомогою власного тіла (оплески, притупи, клацання тощо). Актуальність теми полягає в тому, що ритм є основою музичного сприйняття, сприяє координації рухів, увазі та спільному музикуванню, а body percussion робить навчання доступним, ігровим і без спеціального обладнання. Метод ґрунтується на принципах евритміки Еміля Жака-Далькроза, де музика сприймається через тілесний досвід, активізуючи сенсорно-моторну інтеграцію, та підході Карла Орфа (Orff-Schulwerk), де тіло стає першим інструментом, поєднуючи рух, спів, гру та імпровізацію. Наведено практичні приклади вправ: "Ехо-ритм" для розвитку слухової пам'яті, "Тіло-оркестр" для ансамблевої гри, "Ритмічна казка" для стимулювання уяви та соціальної взаємодії.*

***Ключові слова.** Ритмічне чуття, body percussion, ритмічне чуття, молодші школярі, музична освіта.*

***Abstract.** The abstract discusses the development of rhythmic sense in younger schoolchildren (aged 6–10) through the method of body percussion – creating rhythms using one's own body (clapping, tapping, clicking, etc.). The relevance of the topic lies in the fact that rhythm is the basis of musical perception, promotes coordination of movements, attention and joint music-making, and body percussion makes learning accessible, playful and does not*

require special equipment. The method is based on the principles of Emile Jaques-Dalcroze's eurhythmics, where music is perceived through bodily experience, activating sensory-motor integration, and Carl Orff's approach (Orff-Schulwerk), where the body becomes the primary instrument, combining movement, singing, playing and improvisation. Practical examples of exercises are given: 'Echo Rhythm' for the development of auditory memory, 'Body Orchestra' for ensemble playing, 'Rhythmic Fairy Tale' for stimulating imagination and social interaction.

Keywords: Rhythmic sense, body percussion, younger schoolchildren, music education.

Розвиток ритмічного чуття є одним із ключових завдань музичного виховання у початковій школі, адже саме ритм лежить в основі музичного сприйняття, формує відчуття часу, координацію рухів, увагу та здатність до спільного музикування. Сучасна музична педагогіка все частіше звертається до активних, тілесно орієнтованих методів навчання, серед яких особливе місце посідає body percussion – створення ритмів за допомогою власного тіла (оплески, притупи, клацання тощо). Такий підхід не потребує спеціального обладнання, є доступним для всіх дітей і поєднує у собі рух, звук і гру, що робить навчання природним і цікавим. Згідно з сучасними дослідженнями вправи з body percussion позитивно впливають не лише на розвиток ритмічного чуття, а й на когнітивні процеси, увагу, пам'ять і соціальну взаємодію.

Метод базується на принципах евритміки Еміля Жака-Далькроза, де музика сприймається через тілесний досвід, поєднуючи рухи з ритмом, темпом та динамікою. Далькроз вважав, що body percussion активізує сенсорно-моторну інтеграцію, розвиваючи внутрішнє відчуття ритму шляхом зв'язку рухів з мозковими процесами. Першим, хто втілював цей новаторський підхід до навчання дітей музики, був Карл Орф. Він започаткував синтез руху, співу, гри та імпровізацію як основу власних творчих уроків та збірників «Шульверк. Музика для дітей». Тупотіння ногою, оплески, плескання по стегну та клацання великим і середнім пальцями – ось чотири елементи, якими вже тоді стали послуговуватися. Цей метод інтегрує body percussion у перкусійну музику, де тіло стає першим «інструментом» для дітей.

У початковій школі рекомендуються вправи на зразок «Луна-ритм», де вчитель виконує патерн (плеск – клац – туп), а діти повторюють, розвиваючи слухову пам'ять. Інший приклад – «Тіло-оркестр», де клас ділиться на групи для ансамблевої гри: долоні для оплесків, ноги для тупоту. Дослідження

показують, що такі вправи, як повторення півнотних ритмів у чотирьох тактах, контекстуально знайомлять дітей з нотами. Для початкової освіти body percussion покращує викладання дитячих пісень, не лише як акомпанемент, а як інструмент для вираження емоцій через зміни темпу та гучності. Вправи на кшталт «Ритмічна казка» (ілюстрація історій звуками тіла) стимулюють уяву та соціальну взаємодію.

Body percussion сприяє виконавським функціям (пам'ять, концентрація) та саморегуляції, особливо у дітей з емоційними викликами. Систематичний огляд досліджень підтверджує покращення когнітивних навичок, таких як просторова орієнтація, з ефектами, що тривають до 8 тижнів. У первинних школах програми на основі body percussion підвищують координацію ритму на 34% та розуміння мелодії на 22%, інтегруючись у національні освітні стандарти. Метод є інклюзивним, сприяючи м'яким навичкам без шкоди для дисциплінарних знань, і може бути адаптований для групових занять у класі.

Отже, body percussion є потужним інструментом для розвитку ритмічного чуття у молодших школярів, сприяючи не лише музичним, а й загальним когнітивним, моторним та соціальним навичкам. Застосування body percussion на уроках музичного мистецтва у початковій школі виступає ефективним засобом формування ритмічного чуття у дітей молодшого шкільного віку, сприяючи не тільки музичній компетентності, але й комплексному розвитку когнітивних, моторних і соціальних здібностей. Метод демонструє потенціал для підвищення мотивації учнів через ігрові та рухливі форми навчання, що особливо актуально в контексті української освітньої системи.

Список використаних джерел:

1. Голованова А.І. Застосування методики Карла Орфа на уроках мистецтва у сучасній українській школі. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених*. Харків: Електронне видання, 2021. С.115-117.
2. Кравцова, Н., Василевська-Скупа, Л., Швець, І. (2025). Виклики сучасної мистецької освіти: перспективи професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2025. Випуск 219, 176-181.
3. Онофрійчук Л.М., Кравцова Н.Є. *Художньо-педагогічні технології в музичній освіті: навч.-методич. посібник*. Вінниця, 2021. 187 с.
4. Завалко К. В., Фір С. В. *Основи Орф-педагогіки: навчально-методичний посібник*. Черкаси: Друкарня «Черкаський ЦНП», 2013. С.162.

5. Пилипчак М. Школа ритму: навчальний посібник. Київ, 2024., 178с.
6. Irawan, A. Enhancing Preschool Music Education Through Body Percussion. IJIRME, 2025.
7. Romero-Naranjo, F. J. Body Percussion: Active and inclusive teaching oriented to disciplinary knowledge and transversal skills. ResearchGate, 2025.

DOI:

МЕТОДИ ВОКАЛЬНОЇ РОБОТИ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Василевська-Скупа Л.П., кандидат педагогічних наук, доцент
Рихлінська Я.Р., здобувачка першого бакалаврського рівня вищої освіти
за предметною спеціальністю 014.13
Середня освіта (Музичне мистецтво)*

Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського

Анотація. Статтю присвячено теоретичному аналізу проблеми вокальної роботи на уроці музичного мистецтва. Обґрунтовано методи, які сприятимуть розвитку вокальних здібностей школярів, зокрема: концентричний, фонетичний, пояснювально-ілюстративний, мисленнєвого співу, порівняльного аналізу. Розглянуто загальнодидактичні методи для вокального розвитку школярів на уроках музичного мистецтва.

Ключові слова: методи вокальної роботи, урок музичного мистецтва, вокальний розвиток школярів, вчитель музичного мистецтва.

Abstract. The article is devoted to the theoretical analysis of the problem of vocal work in music lessons. Methods that contribute to the development of schoolchildren's vocal abilities are substantiated, in particular: concentric, phonetic, explanatory-illustrative, mental singing, comparative analysis. General didactic methods for the vocal development of schoolchildren in music lessons are considered.

Keywords: methods of vocal work, music lesson, vocal development of schoolchildren, music teacher.

Актуальним питанням вітчизняної системи мистецької освіти є розвиток високої культури підростаючого покоління, здатного втілювати в життя пріоритети моральності та гуманістичного світосприйняття.

Саме майбутній вчитель музики має одне з визначальних професійних завдань – залучити школярів до кращих скарбів національного і світового